

تحلیلی بر علایق ژئوپلیتیکی - ژئواکونومیکي موثر بر روابط ایران و چین با محوریت انرژی

سید مسعود موسوی، دکتر محمد حسن نامی^۲

^۱ دانشجوی ارشد جغرافیای سیاسی دانشگاه علوم تحقیقات (نویسنده مسئول)

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه علوم و فنون فارابی

چکیده

صاحب‌نظران حوزه اقتصادسیاسی و معرفت روابط بین‌الملل با استناد به روندهای جاری قرن حاضر، اعتقادشان بر این امر استوار است که صفحه‌ی شطرنج اقتصاد جهانی با تمام پیچیدگی‌های خاص خود شاهد اهمیت روزافزون رشد اقتصادی و تغییر نگرش بیشینه‌سازی قدرت از حوزه‌ی نظامی به حوزه‌ی اقتصاد به‌عنوان مهم‌ترین پارادایم اقتصادسیاسی در عصر حاضر خواهد بود. متأثر از تغییر نگرش مزبور، پایه‌های اقتصاد جهانی امروز بیش از هر عامل دیگری بر محور انرژی استوار شده است که این امر به نوبه خود نه تنها مقوله امنیت‌انرژی و رقابت‌های بین‌المللی بر سر دستیابی به این منبع راهبردی را برای همه کشورهای جهان در بالاترین اولویت قرار داده، بلکه تعاملات و رقابت قدرت‌های بین‌المللی را وارد فصل‌نویسی کرده است. در این بین جمهوری خلق چین از جمله قدرت‌های بین‌المللی نوظهوری است که در فرآیند گذار از حاشیه به متنی نظام بین‌المللی پسا شوروی، با توجه به رشد رو به تزاید اقتصادی و نیاز روزافزون به مصرف انرژی، در استراتژی کلان بلندمدت خود برقراری رابطه و سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف صنعت تولید انرژی در کانون‌های مهم تولید انرژی در مناطق مستعدی چون آسیای غربی به عنوان بخش مهمی از بیضی استراتژیک انرژی را در راستای کاهش آسیب‌پذیری و متنوع‌سازی منابع انرژی وارداتی خود بیش‌ازپیش در دستور کار قرار داده است. حال با توجه به موارد فوق‌الذکر سوالی که نگارنده پژوهش حاضر با روشی آینده‌پژوهانه و با بکارگیری مولفه‌های تئوری مجموعه امنیت منطقه‌ای درصدد پاسخ به چرایی آن برآمده این است که قدرت نوظهور چین در راستای تأمین امنیت‌انرژی خود از کانون‌های مهم انرژی چون آسیای غربی با چه چالش‌ها و فرصت‌هایی روبرو است؟ طبق نتایج پژوهش حاضر، متأثر از شرایط ژئوپلیتیک، ژئواستراتژیک و ژئواکونومیک منطقه‌ی مزبور، قدرت نوظهور چین به‌عنوان یکی از مصرف‌کنندگان بزرگ عرصه‌ی انرژی در راستای بهره‌گیری از منابع انرژی منطقه‌ی مذکور با چالش‌های ژرفی از جنس حضور پررنگ و گسترده ایالات متحده به‌عنوان مهمترین مانع سیاسی - استراتژیک، گرایش دارندگان منابع انرژی به سمت غرب (به‌غیر ایران)، بحران‌های سیاسی - اقتصادی و اجتماعی داخلی حکام عرب منطقه مواجه است؛ که هریک به‌نوبه خود می‌توانند امنیت عرضه انرژی پکن را با اختلال روبرو است. اما در نقطه‌ی مقابل پکن می‌تواند از اقتصاد انرژی منطقه‌ی مزبور در راستای تداوم رشد رو به تزاید خود که طی سالیان اخیر تجربه کرده بهره‌گیری نماید.

واژه‌های کلیدی: ژئوپلیتیک، ژئواکونومیک، ایران، چین، انرژی، تحلیل